

پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی
دوره ۲، شماره ۴ (۸ پیاپی)، بهار ۱۳۹۳، ص ۹۱-۱۰۱

ارزیابی و تحلیل عملکرد ورزشکاران ایران در بازی‌های المپیک تابستانی (۱۹۴۸ لندن-۲۰۱۲ لندن)

حسین عیدی^۱، همایون عباسی^۲، فرهاد نظری^۳، کامران عیدی پور^{۴*}، ابوذر سوری^۵

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۸/۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۲/۲۲)

چکیده

بازی‌های المپیک به مثابه بزرگ‌ترین رویداد ورزشی جهان، از جایگاه بالایی نزد دولت‌ها برخوردار است. هدف از این پژوهش ارزیابی و تحلیل وضعیت ورزشکاران ایران در بازی‌های المپیک تابستانی (۱۹۴۸ لندن-۲۰۱۲ لندن) بود. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از نوع مطالعات گذشته‌نگر بود. جامعه آماری شامل کلیه ورزشکاران ایرانی حاضر در ۱۵ دوره بازی‌های المپیک تابستانی (N=۵۸۴) بوده و اطلاعات لازم از طریق منابع معتبر مرتبط با بازی‌های المپیک کسب شد و با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون کلموگروف اسمیرنوف، ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون کروسکال والیس) نتایج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد با توجه به میانگین رتبه بدست آمده، عملکرد ورزشکاران در رشته‌های تکواندو، کشتی و وزنه‌برداری در رتبه‌های اول تا سوم قرار داشت. از طرف دیگر، بین مجموع مدال کسب شده با تعداد ورزشکاران شرکت‌کننده رابطه معنی‌داری وجود داشت ($p < 0/01$, $r = 0/434$)، اما از نظر مدال طلای کسب شده تفاوت معناداری مشاهده نشد. همچنین، بین تعداد ورزشکاران مرد شرکت‌کننده ایرانی در بازی‌های المپیک با مجموع مدال‌های کسب شده رابطه معنی‌دار وجود داشت ($p < 0/01$, $r = 0/446$)، اما این رابطه در زنان معنادار نبود. در این رابطه لازم است که مسئولان ورزش کشورمان ضمن توجه بیشتر به رشته‌های المپیکی مدال‌آور، توجه ویژه‌ای به ورزش زنان و رشته‌های پر مدالی همچون دو و میدانی و شنا و همچنین سعی در اعزام تعداد بیشتر ورزشکاران در قالب تیم‌های ورزشی متعدد داشته باشند.

واژگان کلیدی

بازی‌های المپیک، ایران، کشتی، وزنه‌برداری، تکواندو، دو و میدانی.

۱. استادیار دانشگاه رازی کرمانشاه

۲. استادیار دانشگاه رازی کرمانشاه

۳. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه رازی کرمانشاه

۴. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه رازی کرمانشاه (نویسنده مسئول)

۵. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه رازی کرمانشاه

مقدمه

بازی‌های المپیک نه یک رویداد صرف ورزشی، بلکه یک جنبش وسیع اجتماعی هستند که به مدد فعالیت‌های ورزشی باعث تعالی انسان و تفاهم بین‌المللی می‌شوند. هدف المپیزم این است که ورزش را همه جا، در خدمت رشد و توسعه‌ی هماهنگ انسان قرار دهد و جامعه‌ای در صلح و آرامش و با حفظ کرامت انسانی بنا کند. بنابراین، جنبش المپیک خود به تنهایی یا با همکاری سایر سازمان‌ها؛ در چهارچوب امکاناتی که در اختیار دارد، در فعالیت‌هایی که در راستای ارتقاء تحقق صلح در جوامع است؛ شرکت می‌کند (جکسون و پالمر^۱، ۱۳۸۰). ورزشکاران جهان با شرکت در بازی‌های المپیک و پارالمپیک، ضمن نمایش اوج هنرهای فردی و گروهی و ورزش، به تبادل فرهنگ، آداب و رسوم مختلف و نیز تبلیغ تفاهم، دوستی و دنیای بهتر توأم با صلح و صفا می‌پردازند (سجادی، ۱۳۸۸). بازی‌های المپیک با سابقه طولانی به دنبال برگزاری جشنواره‌های مذهبی در یونان قدیم پدید آمد. سوابق اولین رقابت‌های ورزشی در المپیک، به سال ۷۷۶ قبل از میلاد باز می‌گردد. از آن سال به بعد بازی‌های المپیک هر چهار سال یک بار برگزار و در حدود ۱۲۰۰ سال بدون وقفه جریان داشت (کاشف، ۱۳۹۱). از طرف دیگر، قدمت بازی‌های المپیک نوین به سال ۱۹۸۶ یعنی مصادف با اولین دوره بازی‌های المپیک در آتن بر می‌گردد که توسط آقای پیردو کوبرتن و با هدف ایجاد صلح و صمیمیت بین جوامع بنیان‌گذاری شد (جلالی‌فراهانی و قهفرخی، ۱۳۹۱). این بازی‌ها با حضور ۲۴۵ مرد ورزشکار آغاز شد و هم‌اکنون پس از گذشت سال‌ها و از طرفی با وجود تمام مشکلات، جنگ‌ها، مخالفت‌ها و تحریم‌ها این نهضت آن‌چنان ریشه دوانده است که با اقتدار

به راه خود ادامه می‌دهد (کوین^۲، ۲۰۰۴). حضور در این ابر رویداد ورزشی برای همه ورزشکاران حرفه‌ای در سراسر جهان به مثابه بهترین عرصه برای نشان دادن شایستگی‌های خود محسوب می‌شود. از طرف دیگر، دستیابی یک تیم یا ورزشکار به مدال، به مثابه موفقیتی بزرگ نه فقط برای ورزشکار یا تیم بلکه اهتزاز پرچم و سرود ملی کشور قهرمان به عنوان کسب وجهه، اعتبار و غرور ملی برای مردم و کشور قهرمان نیز محسوب می‌شود (فورست^۳، ۲۰۱۰؛ سین^۴، ۱۹۹۹). بنابراین، با توجه به جایگاه با ارزش بازی‌های المپیک در بین ذینفعان مختلف ورزشی مانند ورزشکاران، مربیان، سیاستگذاران کلان ورزش کشورها، رسانه‌ها، حامیان مالی و غیره لزوم توجه به ابعاد مختلف این بازی‌ها به ویژه عملکرد و مرور روند حضور کشورها از جنبه‌هایی است که اطلاعات مفیدی را حداقل به شکل توصیفی در اختیار این ذینفعان قرار می‌دهد. از طرف دیگر، سنجش ارزیابی عملکرد از گذشته‌های بسیار دور مورد توجه بوده است. در واقع ارزیابی عملکرد فرآیندی است که با تولد انسان آغاز می‌شود که سعی در اصلاح و ارتقای عملکرد فرد، سازمان یا جامعه دارد (جی^۵، ۲۰۰۹).

پژوهش‌های مختلفی با توجه به اهمیت بازی‌های المپیک به شناسایی زوایای پنهان و آشکار این بازی‌ها پرداخته‌اند. مثلاً، امپریال و هاگرن^۶ (۲۰۱۱)، در پژوهشی با عنوان عوامل اقتصادی-اجتماعی پیش‌بینی‌کننده بازی‌های جام جهانی ۲۰۱۰، برزیل را قهرمان احتمالی این بازی‌ها گزارش کرده بود. در این پژوهش برخی از عوامل اقتصادی مانند تولید ناخالص داخلی، بیکاری و تورم بر میزان موفقیت تیم‌ها مورد بررسی قرار گرفته بود که در

2. Kevin

3. Forrest et al

4. Sinn

5. Jie

6. Imperiale & Hagerman

1. Jackson & Palmer

همکاران (۱۳۹۲)، به تحلیل و ارزیابی عملکرد ایران در بازی‌های پارالمپیک معلولان پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که عملکرد ایران در این بازی‌ها تقریباً مطلوب بوده است و البته با جهش‌های بالا و پائینی همراه بوده است. همچنین تیم کشورمان فقط در چند رشته خاص توانسته است که صاحب مدال شود و کمبود ورزشکاران اعزامی مخصوصاً ورزشکاران زن به این مسابقات، از نقاط ضعف آن به شمار می‌آید. عسگری و عیدی (۱۳۹۱) به ارزیابی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک تابستانی در مقایسه با رقبای آسیایی پرداختند. از مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش می‌توان به نوسانات عملکرد ایران در بازی‌های المپیک در مقایسه با دیگر رقبای اشاره کرد، به طوری که نمودار عملکرد ایران سینوسی شکل (با جهش‌های نزولی و صعودی بلند) بوده و فاقد ثبات است. ایران با میانگین وزنی رتبه ۳۱/۰۷ به عنوان پنجمین کشور قدرتمند آسیایی بعد از چین (۳/۸۷)، ژاپن (۱۰/۹۵)، کره جنوبی (۱۹/۹۴) و قزاقستان (۲۵/۴) مطرح است. عبدی و سجادی (۱۳۸۸) به بررسی توزیع قاره‌ای مدال‌های المپیک (از ۱۸۹۶ تا ۲۰۰۴) پرداخته‌اند. در این پژوهش مشخص شد که پنج رشته پرمدال در بازی‌های المپیک به ترتیب عبارت‌اند از دوومیدانی، قایقرانی، شنا، کشتی، و ژیمناستیک که بیش از ۵۰ درصد کل مدال‌های توزیع شده در بازی‌های المپیک تابستانی را به خود اختصاص دادند و قاره‌های اروپا و آمریکا بیشتر مدال‌های خود را از طریق ورزشکاران این پنج رشته (به ویژه ورزشکاران زن خود) به دست آوردند. عیدی، رضانی نژاد، عباسی (۱۳۸۹)، به تحلیل جایگاه ایران در بازی‌های المپیک پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که ایران فقط در چهارده دوره بازی‌های المپیک حضور داشته است، و در مجموع ۴۸ مدال (۱۱ مدال طلا، ۱۲ نقره، ۲۴ برنز) کسب کرده است. رتبه چهاردم المپیک ملبورن (با ۱۷ ورزشکار و کسب دو مدال طلا، دو نقره و یک برنز) بهترین رتبه ایران در این بازی‌ها، و رتبه ۵۱

این بین، رابطه معنی‌داری میان تولید ناخالص ملی با رتبه هر کشور در مسابقات جام جهانی فوتبال گزارش گردید. فارست و همکاران (۲۰۱۰) با توجه به نتایج کشورهای در بازی‌های المپیک ۲۰۰۴ آتن و تولید ناخالص داخلی آنها به پیش‌بینی نتایج این کشورها در بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ پکن پرداخت. نتایج این پژوهش به درستی افزایش تعداد مدال کشورهای چین و بریتانیا و کاهش تعداد مدال‌های کشور روسیه را نسبت به بازی‌های ۲۰۰۴ آتن پیش‌بینی کرد. در پژوهشی که دیمیتریا^۱ (۲۰۰۹) با عنوان نمایش آماری مدال‌های در بازی‌های المپیک پکن انجام داد، به این نتیجه رسید که تفاوت قابل توجهی در سهم مدال‌ها در میان پنج منطقه جغرافیایی وجود دارد که کشورهای اروپایی موفق به کسب ۴۶۲ مدال (۴۸/۲٪)، آسیا و اقیانوسیه ۲۵۷ مدال (۲۶/۸٪)، آمریکای شمالی ۱۶۱ مدال (۱۶/۸٪) و آمریکای جنوبی و آفریقا موفق به کسب ۴۰ مدال (۴/۲٪) شدند. همچنین با توجه به جنسیت مردان ۵۶٪ و زنان ۴۱٪ از مدال‌های این دوره از مسابقات را کسب کردند. چاریلف و فیلتمن^۲ (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان "رتبه بندی منصفانه رقابت‌های المپیک"، با در نظر گرفتن عواملی نظیر جمعیت، تولید ناخالص داخلی، امید به زندگی و شاخص مرگ کودکان به رتبه بندی کشورها بر این اساس اقدام کرد. داماسک^۳ (۲۰۰۶) در پژوهشی دیگر با عنوان مقایسه بازی‌های المپیک با ملاک مدال‌ها، نتایج کشورها مدال آور را در بازی‌های المپیک ارزیابی و به این نتیجه رسید که سهم زیادی از مجموع مدال‌های بازی‌های المپیک به کشورهای آمریکا و روسیه تعلق دارد. لی^۴ (۲۰۰۷) در پژوهش خود بیان داشت ورزشکاران اروپایی در بازی‌های المپیک به خصوص در رشته‌های قایقرانی و شنا عملکرد مطلوبی از خود بجای گذاشتند. عیدی پور و

1. Dimitria
2. Charilov & Filtman
3. Damask
4. Li

اهمیت آگاهی از روند وضعیت ایران، این پژوهش به دنبال بررسی وضعیت ایران در پانزده دوره حضور در بازی های المپیک و ارائه بازخوردهایی برای سیاستگذاران ورزشی کشور است.

روش شناسی تحقیق

روش پژوهش توصیفی و از نوع مطالعات گذشته نگر است. جامعه آماری پژوهش، پانزده دوره حضور ورزشکاران ایران در بازی های المپیک تابستانی از سال ۱۹۴۸ که اولین دوره حضور ایران در بازی ها بوده تا ۲۰۱۲ را شامل می گردد. لازم به ذکر است که ایران در بازی های المپیک ۱۹۸۰ و ۱۹۸۴ به دلیل اعتراض به اشغال افغانستان توسط شوروی سابق و جنگ تحمیلی عراق علیه ایران از دلایل عدم حضور بوده است. در این رویداد حضور پیدا نکرد. نمونه برابر با جامعه آماری است که بر این اساس، نتایج و مدال های کسب شده کاروان ایران در پانزده دوره حضور در بازی های المپیک تابستانی بررسی شد. برای جمع آوری اطلاعات از کتاب ها، گزارش ها، منابع فارسی و لاتین منتشر شده و سایت کمیته بین المللی المپیک استفاده شد. از آنجایی که بین منابع مختلف گاهی تناقض هایی در اطلاعات ارائه شده موجود بود، محققان تلاش کردند با بررسی دقیق منابع معتبرترین منابع را در این زمینه ارائه کنند. از آمار توصیفی و استنباطی (کلموگروف-اسمیرنوف، ضریب همبستگی پیرسون و کروسکال والیس) برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شد.

در المپیک پکن (با ۵۵ ورزشکار و کسب یک مدال طلا و یک برنز) بدترین رتبه ایران بود.

از طرف دیگر، ایران در بازی های المپیک ۲۰۱۲ لندن با کسب ۱۲ مدال رنگارنگ (۴ طلا، ۵ نقره و ۳ برنز) در رشته های کشتی، وزنه برداری، تکواندو و دو میدانی در رتبه هفدهم جهان قرار گرفت که تیم کشتی با کسب ۳ طلا، ۱ نقره و ۳ برنز بهترین عملکرد را در بین سایر رشته های کاروان اعزامی به بازی های المپیک داشت. همچنین، عملکرد کاروان ایران در بازی های المپیک از لندن ۱۹۴۸ تا لندن ۲۰۱۲ در مجموع، ۶۰ مدال (۱۵ مدال طلا، ۱۷ نقره، ۲۷ برنز) در چهار رشته کشتی، وزنه برداری، تکواندو و دو میدانی بود که دو و میدانی اولین مدال را در تاریخ حضور ایران در المپیک کسب کرد (وب سایت کمیته ملی المپیک، ۱۳۹۲). با توجه به اهمیت و انعکاس وسیع جوانب مختلف بازی های المپیک در یک قرن اخیر، به نظر می رسد که این جنبش در حال رشد و گسترده گی بیشتری در سراسر جهان است و روز به روز بر ارزش و اعتبار این ابر رویداد ورزشی افزوده می شود. البته گرایش کشورها به سمت المپیک تنها به خاطر رقابت ها جذاب ورزشی آن نیست، بلکه جنبش المپیک دارای فلسفه و سنت هایی است که مورد قبول بیشتر ملت های جهان است. حال با توجه به نقش المپیک در ورزش کنونی جهان و اهمیت فراوان این بازی ها برای جوامع مختلف از جمله کشور ایران و از سویی دیگر احتمالاً به دلیل فقدان وجود پژوهشات علمی در زمینه وضعیت ایران و عملکرد کاروان های ایران در دوره های مختلف بازی های المپیک و میزان

یافته‌های تحقیق

جدول ۱. بررسی توصیفی حضور ایران در پانزده دوره از بازی‌های المپیک

رتبه ایران	مدال‌های کسب توسط ورزشکاران ایرانی				تعداد ورزشکاران ایرانی	مدالهای توزیع شده				تعداد ورزشکاران			رشته‌های ورزشی	کشورهای شرکت کننده	شهر میزبان	تاریخ برگزاری
	مجموع	برنز	نقره	طلا		مجموع	برنز	نقره	طلا	مجموع	زن	مرد				
۳۶	۱	۱	-	-	۳۶	۴۱۳	۱۳۹	۱۳۶	۱۳۸	۴۰۹۹	۳۸۵	۳۷۱۴	۱۷	۵۹	لندن	۱۹۴۸
۳۰	۷	۴	۳	-	۲۲	۴۳۹	۱۵۸	۱۵۲	۱۴۹	۴۹۲۵	۵۱۸	۴۴۰۷	۱۷	۶۹	هلسینکی	۱۹۵۲
۱۴	۵	۱	۲	۲	۱۷	۴۶۹	۱۶۳	۱۵۳	۱۵۳	۳۳۴۲	۳۸۴	۲۹۵۸	۱۷	۶۷	ملبورن	۱۹۵۶
۲۸	۴	۳	۱	-	۲۳	۴۶۱	۱۶۰	۱۴۹	۱۵۲	۵۳۴۸	۶۱۰	۴۷۳۸	۱۷	۸۳	رم	۱۹۶۰
۳۴	۲	۲	-	-	۶۱	۵۰۴	۱۷۴	۱۶۷	۱۶۳	۵۱۴۰	۶۸۳	۴۴۵۷	۱۹	۹۳	توکیو	۱۹۶۴
۱۹	۵	۲	۱	۲	۱۴	۵۲۷	۱۸۳	۱۷۰	۱۷۴	۵۴۶۱	۷۱۱	۴۷۵۰	۱۸	۱۱۲	مکزیکو سیتی	۱۹۶۸
۲۸	۳	۱	۲	-	۴۸	۶۰۰	۲۱۰	۱۹۵	۱۹۵	۷۱۲۳	۱۰۵۸	۶۰۶۵	۲۱	۱۲۲	مونبخ	۱۹۷۲
۳۳	۵	۴	۱	-	۸۰	۶۱۳	۲۱۶	۱۹۹	۱۹۸	۵۹۹۸	۱۲۴۷	۴۷۵۱	۲۱	۹۲	مونترال	۱۹۷۶
عدم حضور به دلیل اشغال افغانستان توسط شوروی						۶۳۱	۲۳۳	۲۰۴	۲۰۴	۵۲۱۷	۱۱۲۵	۴۰۹۲	۲۱	۸۱	مسکو	۱۹۸۰
						۶۸۸	۲۴۳	۲۱۹	۲۲۶	۶۷۹۷	۱۵۶۷	۵۲۳۰	۲۱	۱۴۱	لس آنجلس	۱۹۸۴
۳۶	۱	-	۱	-	۳۸	۷۳۸	۲۶۳	۲۳۴	۲۴۱	۸۴۶۵	۲۱۸۶	۶۲۷۹	۲۳	۱۵۹	سئول	۱۹۸۸
۴۴	۳	۲	۱	-	۴۲	۸۱۵	۲۹۸	۲۵۸	۲۵۹	۹۳۶۷	۲۷۰۸	۶۶۵۹	۲۵	۱۶۹	بارسلون	۱۹۹۲
۴۳	۳	۱	۱	۱	۱۸	۸۵۰	۲۹۸	۲۷۴	۲۷۸	۱۰۷۴۴	۳۶۸۴	۷۰۶۰	۲۶	۱۹۷	آتلانتا	۱۹۹۶
۲۶	۴	۱	-	۳	۳۵	۹۲۱	۳۲۵	۲۶۶	۲۹۷	۱۰۶۵۱	۴۰۶۹	۶۵۸۲	۳۱	۱۹۹	سیدنی	۲۰۰۰
۲۹	۶	۲	۲	۲	۳۸	۹۲۹	۳۲۷	۳۰۱	۳۰۱	۱۰۶۲۵	۴۳۲۹	۶۲۹۶	۳۷	۲۰۲	آتن	۲۰۰۴
۵۱	۲	۱	-	۱	۵۵	۹۵۸	۳۵۳	۳۰۳	۳۰۲	۱۱۲۰۸	-	-	۲۸	۲۰۵	پکن	۲۰۰۸
۱۷	۱۰	۳	۴	۳	۵۳	۹۶۲	۳۵۶	۳۰۴	۳۰۲	-	-	-	۲۶	۲۰۴	لندن	۲۰۱۲

جدول ۲. اثرات عوامل مؤثر بر لذت و تعهد ورزشی

متغیر	شاخص	N	Z	sig
		۱۵ دوره از ۳۱ دوره	۰/۵۱۷	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج جدول (۲)، از آزمون ناپارامتریک برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق استفاده شد.

جدول ۳. میانگین و انحراف استاندارد مدال‌های کسب شده توسط ایران در بازی‌های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۴۸)

متغیر	شاخص	طلا	نقره	برنز	مجموع
میانگین		۱۲/۹	۱۸/۱	۲۳/۲	۵۴/۳
انحراف استاندارد		۰/۴۴۷	۰/۴۶۸	۰/۵۶۵	۱/۱۷۵

در جدول (۳) وضعیت میانگین و انحراف استاندارد مدال‌های طلا، نقره، برنز و مجموع کسب شده کاروان ایران آمده است.

جدول ۴. نتایج آزمون کروسکال والیس برای مجموع مدال های کسب شده در رشته های ورزشی مختلف توسط ایران در بازی های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۴۸)

متغیر	شاخص	N	Df	خی دو	Sig
طلا	۱۵ دوره	۲۰	۲۹/۰۷	۰/۰۸۶	
نقره	۱۵ دوره	۲۰	۴۹/۱۳	۰/۰۰۱	
برنز	۱۵ دوره	۲۰	۶۰/۷۷	۰/۰۰۱	
مجموع	۱۵ دوره	۲۰	۸۸/۶۴	۰/۰۰۱	

نتایج جدول (۴) بر اساس آزمون کروسکال والیس نشان می دهد که از ۱۵ دوره حضور ایران در بازی های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۴۸) از نظر مجموع مدال های کسب شده در رشته های ورزشی مختلف، تفاوت معناداری به لحاظ مجموع مدال کسب شده در رشته های ورزشی وجود دارد.

هم چنین این جدول نشان می دهد که از نظر مدال طلای کسب شده تفاوت معناداری نبوده اما از نظر مدال های نقره، برنز و مجموع کسب شده در رشته های مختلف ورزشی تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج جدول (۴) بر اساس آزمون کروسکال والیس نشان می دهد که از ۱۵ دوره حضور ایران در بازی های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۴۸) از نظر مجموع مدال های کسب شده در رشته های ورزشی مختلف، تفاوت معناداری به لحاظ مجموع مدال کسب شده در رشته های ورزشی وجود دارد.

جدول ۵. آزمون کروسکال والیس برای وضعیت میانگین رتبه مجموع مدال های کسب شده رشته های ورزشی ایران در بازی های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۴۸)

ردیف	نام رشته ورزشی	تعداد دوره حضور در المپیک	میانگین رتبه مدالی در رشته ورزشی
۱	بسکتبال	۲	۴۳/۵۰
۲	مشت زنی (بوکس)	۱۱	۴۳/۵۰
۳	تیر اندازی	۷	۴۳/۵۰
۴	وزنه برداری	۱۳	۸۵/۹۲
۵	کشتی	۱۵	۹۸/۰۰
۶	دو و میدانی	۱۴	۴۷/۰۷
۷	شیرجه	۱	۴۳/۵۰
۸	شنا	۶	۴۳/۵۰
۹	دوچرخه سواری پیست	۷	۴۳/۵۰
۱۰	شمشیر بازی	۴	۴۳/۵۰
۱۱	فوتبال	۴	۴۳/۵۰
۱۲	ژیمناستیک	۱	۴۳/۵۰
۱۳	دوچرخه سواری جاده	۷	۴۳/۵۰
۱۴	واترپلو	۱	۴۳/۵۰

۹۷/۰۰	۶	تکواندو	۱۵
۴۳/۵۰	۵	تنیس روی میز	۱۶
۴۳/۵۰	۴	قایقرانی روئینگ	۱۷
۴۳/۵۰	۱	سوارکاری	۱۸
۴۳/۵۰	۴	جودو	۱۹
۴۳/۵۰	۳	تیراندازی با کمان	۲۰
۴۳/۵۰	۱	بدمیتون	۲۱

رتبه ۹۷/۰۰، رشته ورزشی کشتی با ۱۵ دوره حضور و میانگین رتبه ۹۸/۰۰، و رشته وزنه برداری با ۱۳ دوره حضور و میانگین رتبه ۸۵/۹۲ به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

نتایج جدول ۵ بر اساس آزمون کروسکال والیس، نشان می‌دهد که با توجه به رشته‌های ورزشی مختلفی که ایران در دوره‌های مختلف در آن حضور داشته از نظر میانگین رتبه رشته ورزشی تکواندو با ۶ دوره حضور و میانگین

جدول ۶. همبستگی بین ورزشکاران زن و مرد شرکت کننده و تعداد ورزشکاران با مجموع مدال‌های کسب شده در بازی‌های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۴۸)

متغیر	شاخص	N	R	sig
ورزشکاران زن		۲۲	۰/۱۱۵	۰/۲۱۷
ورزشکاران مرد		۵۴۲	۰/۴۴۶**	۰/۰۰۰۱
مجموع مدال کسب شده با تعداد ورزشکاران شرکت کننده		۵۸۴ نفر در ۱۵ دوره بازی‌های المپیک	۰/۴۳۳**	۰/۰۰۱

*P<0/01

ارزیابی عملکرد کشورهای شرکت کننده در این ابر رویداد ورزشی برای سیاستگذاران ورزشی هر کشور از اهمیت برخوردار است. به دلیل همین اهمیت، هدف از این پژوهش بررسی وضعیت ایران در دوره‌های حضور در بازی‌های المپیک تابستانی و تحلیلی بر وضعیت ورزشکاران در این بازی‌ها بود.

نتایج جدول (۵) در مورد مقایسه میانگین رتبه‌ها و مدال‌های کسب شده در دوره‌های مختلف بازی‌های المپیک مشخص شد که بیشترین میانگین به ترتیب مربوط به رشته ورزشی کشتی با ۱۵ دوره حضور و میانگین رتبه ۹۸/۰۰،

مطابق نتایج جدول (۶)، بین تعداد ورزشکاران شرکت کننده ایران در بازی‌های المپیک با مجموع مدال‌های کسب شده توسط آن‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از طرف دیگر، بین متغیرهای ورزشکاران شرکت کننده زن با مجموع مدال‌های کسب شده در بازی‌های المپیک (۱۹۴۸-۲۰۱۲) رابطه معناداری وجود ندارد. اما بین متغیرهای ورزشکاران مرد با مجموع مدال‌های کسب شده رابطه مثبت و معناداری دیده می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت و جایگاه ارزشمند بازی‌های المپیک،

مدال‌های نقره، برنز و مجموع کسب شده در رشته‌های مختلف در ۱۵ دوره حضور ایران در بازی‌های المپیک وجود دارد، اما هیچ تفادت معناداری در کسب مدال‌های طلای کسب شده یافت نشد. در توجیه این نتیجه شاید کسب مدال طلا به مثابه رویای ورزشکاران المپیکی بالاترین مرتبه ورزشی است که کسب آن بسیار مشکل و نیازمند هزینه‌های بسیار است.

بیشترین تعداد حضور و شرکت در این بازی‌ها به رشته‌های کشتی آزاد (پانزده دوره)، دو و میدانی (چهارده دوره)، وزنه برداری (سیزده دوره)، بوکس (یازده دوره حضور)، دوچرخه سواری (هفت دوره)، تیراندازی (یازده دوره حضور) و پینگ پونگ (پنج دوره) حضور داشته‌اند، اما عملکرد قابل قبولی را در برخی رشته‌ها مانند بوکس، دوچرخه سواری، تیراندازی و دو و میدانی کسب نکرده‌اند، این در حالی است که بهترین رشته ورزشی ایران کشتی بوده است؛ به طوری که این رشته توانسته است ۳۶ مدال رنگارنگ از جمله ۸ طلا، ۱۱ نقره و ۱۷ برنز برای کاروان‌های اعزامی به بازی‌های المپیک کسب کند. همچنین، رشته تکواندو (شش دوره حضور) با کسب ۲ طلا، ۱ نقره و ۲ برنز کارنامه درخشانی را در این بازی‌ها برای ایران به ارمغان آورده است. از طرف دیگر، به نظر می‌رسد که ایران تنها بر چند رشته ورزشی برای کسب مدال در بازی‌های المپیک سرمایه‌گذاری کرده است و این در حالی است که مدال‌های رشته‌های مدال‌آوری همچون شنا، دو و میدانی، ژیمناستیک و غیره از دسترس ایران خارج هستند. بسیاری از کشورها تنها با تاکید بر یکی از این رشته‌های مدال‌آور توانسته‌اند جایگاه مناسب تری را در المپیک به خود اختصاص دهند. در تایید نتایج این

رشته ورزشی تکواندو با ۶ دوره حضور و میانگین رتبه ۹۷/۰۰ و رشته وزنه برداری با ۱۳ دوره حضور و میانگین رتبه ۸۵/۹۲ می‌باشد که این نتیجه از یک بعد نشان دهنده روندی است که طی آن از بین ورزشکاران و رشته‌های تیمی و انفرادی اعزامی به بازی‌های المپیک طی پانزده دوره حضور، همه مدال‌های کسب شده ایران در سه رشته انفرادی کشتی، وزنه برداری و تکواندو و یک مدال نقره دو و میدانی احسان حدادی در بازی‌های ۲۰۱۲ لندن را شامل می‌شود که از این منظر عدم کسب مدال در رشته‌های تیمی یکی از چالش‌ها و نقاط ضعف ورزش ایران در المپیک علی‌رغم سرمایه‌گذاری بر روی رشته‌های تیمی در این بازی‌ها است. عسگری و همکاران (۱۳۹۱) نیز، در بخشی از نتایج تحقیق خود عملکرد ضعیف ایران در رشته‌های تیمی را گزارش کرده‌اند که با نتایج این بخش همخوانی دارد. وقتی که رشته‌های کشتی، وزنه برداری و تکواندو و احتمالاً سایر رشته‌های مشابه رزمی، چنین ظرفیت بالفعلی را دارا هستند. بنابراین، سرمایه‌گذاری و ساختارهای جدیدی برای استعدادیابی و پرورش ورزشکاران نخبه شکل داد. خوشبختانه این تجربه در کشورهای مختلف وجود دارد و مدل‌های مختلفی برای تربیت ورزشکاران معرفی شده است. از طرف دیگر، رشته‌های ورزشی دارای پتانسیل را می‌توان بر اساس مقام‌های کسب شده در بازی‌های المپیک شناسایی کرد. بنابراین سیاست توسعه و سرمایه‌گذاری جدی بر روی رشته‌های مدال‌آور قبلی و نگاه جدید بر رشته‌های مستعد مدال در رشته‌های انفرادی و تیمی باید در دستور کار سیاستگذاران ورزشی برای دوره‌های بعدی المپیک باشد. دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد که تفاوت معناداری در

کسب سهمیه کسب شده بیشتر توسط مردان و کسب مدال بیشتر توسط مردان باشد و موفقیت آن‌ها نسبت به تعداد اندک ورزشکاران زن را توجیه کننده رابطه بین مجموع مدال و تعداد ورزشکاران مرد و عدم وجود رابطه معنادار بین مجموع مدال‌های کسب شده و تعداد ورزشکاران زن دانست. از طرفی، اعزام ورزشکاران بیشتر زنان المپیک و توجه بیشتر به ورزش زنان می‌توان معیار مناسبی باشد. مثلاً کشورهای مختلف مانند چین، آمریکا و غیره بخش زیادی از مدال‌های خود را توسط ورزشکاران زن کسب می‌کنند. همچنین، طلسم مدال آوری بانوان ورزشکار ایرانی در المپیک و همچنین حضور کمتر آن‌ها نسبت به مردان، دقت و مساعدت بیشتر مسئولین ورزشی کشور را در این زمینه می‌طلبد و با توجه به پتانسیل ورزشکاران زن کشورمان به نظر می‌رسد با سرمایه‌گذاری و توجه بیشتر به معقوله ورزش بانوان می‌توانیم در آینده نزدیک شاهد شکوفایی ورزش کشور در غالب تیم‌های حرفه‌ای باشیم. کشور ایران در رشته‌های وزنه برداری، کشتی، تکواندو و همچنین سایر ورزشهای رزمی دارای ظرفیت بالفعلی می‌باشد. بنا براین می‌توان سرمایه‌گذاری و ساختارهای جدید برای استعدادیابی و پرورش ورزشکاران نخبه شکل داد، که خوشبختانه این تجربه در کشورهای مختلف وجود دارد و مدل‌های مختلفی برای تربیت ورزشکاران معرفی شده است.

در جمع بندی پایانی باید بیان شود که به نظر می‌رسد که حضور رشته‌های ورزشی دارای ظرفیت با حداکثر امکانات فنی و نیروی انسانی ماهر بر افزایش تعداد شرکت کنندگان از سایر رشته‌های کم پتانسیل برای کسب مدال مقدم و مرجح می‌باشد و نمی‌توان صرفاً برای کسب تجربه در بازی‌های المپیک، هزینه زیادی را متحمل شد. چون

بخش، نتیجه تحقیق لی (۲۰۰۷)، نشان می‌دهد که بیشتر مدال‌های کشور های اروپایی از دو رشته مدال آور شنا و قایق رانی بدست آمده است و این کشورها با سرمایه گذاری در رشته‌های پر مدال جایگاه ویژه‌ای را در بازی‌های المپیک بدست آورده‌اند. همچنین نتایج تحقیق عیدی پور و همکاران (۱۳۹۲)، که در زمینه بازی‌های پارالمپیک معلولان انجام دادند؛ نشان داد که تعداد رشته‌های ورزشی کشورمان در مسابقات پارالمپیک محدود بوده و تیم کشورمان فقط در چند رشته خاص توانسته است که صاحب مدال شود که با نتیجه تحقیق حاضر همخوانی دارد. با توجه به یافته‌های جدول (۶)، همبستگی مناسبی بین تعداد ورزشکاران شرکت کننده با مجموع مدال‌های کسب شده وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش داماسک و همکاران (۲۰۰۶) که بیان کردند که کشورهای ایالات متحده، چین و روسیه با کسب سهمیه‌های ورودی و اعزام تعداد ورزشکار بیشتر به مسابقات، بخش زیادی از مجموع مدال‌های بازی‌های المپیک را به خود اختصاص دادند، همسو می‌باشد. در تحلیل این یافته باید عنوان کرد که کسب سهمیه بیشتر بازی‌های المپیک و اعزام و حمایت از ورزشکاران بیشتر به مسابقات در قالب حمایت از رشته‌های مدال آور و مستعد مدال، شانس بیشتری را نیز به همراه دارد. البته بخشی دیگر از نتایج این پژوهش نشان داد که بین تعداد مدال‌های کسب شده و جنسیت ورزشکاران شرکت کننده در این مسابقات رابطه معناداری وجود داشت، که این رابطه در مردان ورزشکار معنادار و بین تعداد مدال کسب شده و ورزشکاران زن ارتباط معنادار نبود. این نتیجه با یافته‌های دیمیتریا (۲۰۰۹) که تفاوت بین مدال را در مردان و زنان گزارش کرد، همسو است. در این راستا، می‌توان تعداد بیشتر ورزشکاران مرد نسبت به زن،

عاطفی ورزشکاران، وضعیت داوری، مدیریت مسابقات و به ویژه عامل پیش بینی ناپذیری شانس و اقبال بسیار اثر گذار هستند. بنابراین با وجود و پذیرش شرایط دشوار و حساس اثر گذار بر بازیهای المپیک، هنوز راه ها و روش های بسیار زیادی برای مدیریت، انتخاب، تربیت، ارتقاء و نگهداری ورزشکاران نخبه وجود دارد که در کشور ما تجربه نشده است. از طرف دیگر، در این رابطه لازم است که مسئولان ورزش کشورمان توجه ویژه ای به ورزش زنان و رشته های پر مدالی همچون دو و میدانی و همچنین سعی در اعزام تعداد بیشتر ورزشکاران در قالب تیم های ورزشی متعدد داشته باشند.

میدانهای بزرگ و پر چالشی برای کسب تجربه سایر رشته ها وجود دارد. مثلاً، تجربه حضور مداوم رشته های کشتی، دو میدانی و تیراندازی و مشت زنی در این بازی ها نشان می دهد که فقط حضور و کسب تجربه نمی تواند تضمین کننده کسب مدال باشند. بررسی واقعیت های ورزش قهرمانی و حرفه ای و به ویژه بازی های المپیک نشان می دهد که کسب پیروزی و مدال به عوامل زیادی وابسته است و نمی توان به آسانی با بررسی وضعیت و سابقه حضور، تعداد ورزشکاران و سایر متغیرها، دلایل موفقیت و شکست را تحلیل کرد، چون عوامل دیگری مانند شرایط اجتماعی - اقتصادی کشورها، شرایط بسیار روانی و

منابع

- جکسون، ریچارد، پالم (۱۳۸۰). راهنمای مدیریت ورزشی. ترجمه خبیری و همکاران، تهران انتشارات کمیته ملی المپیک.
- جلالی فراهانی، مجید؛ قهفرخی، علیدوست (۱۳۹۱). مدیریت رویدادها و اردو های ورزشی. انتشارات دانشگاه تهران. چاپ اول.
- سجادی، سید نصرالله (۱۳۸۸). مدیریت سازمان های ورزشی، انتشارات سمت. تهران. چاپ نهم.
- عبدی، حامد. سجادی، نصراله (۱۳۸۸). مقایسه قاره ای نتایج و مدال های بازی های المپیک تابستانی. فصلنامه المپیک. سال هفدهم. شماره ۱.
- عسگری، بهمن. عیدی، حسین (۱۳۹۱). ارزیابی عملکرد ایران در بازی های المپیک تابستانی در مقایسه با رقبای آسیایی، مقاله در دست چاپ، نشریه مطالعات مدیریت ورزشی.
- عیدی پور، کامران؛ عیدی، حسین؛ عباسی، همایون؛ سوری، ابوذر؛ نظری، فرهاد (۱۳۹۲). تحلیل و ارزیابی عملکرد ورزشکاران ایران در بازی های پارالمپیک. نشریه پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت ورزش. در دست چاپ.
- عیدی، حسین، رضوانی نژاد، رحیم و عباسی، همایون (۱۳۸۹). تحلیل جایگاه ایران در بازی های المپیک (۲۰۰۸-۱۹۴۸)، سخنرانی علمی، دانشگاه رازی کرمانشاه.
- کاشف، میر محمد. (۱۳۹۱). تاریخ تربیت بدنی. انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.
- وب سایت کمیته ملی المپیک. آدرس: www.olympic.ir
- Charilov, L. Filtman, A. (2006). Towards fair Ranking of Olympics achievement : The case of Sydney 2000. Computer and Operation research , Vol 33, Issue 7, pp:2057-2082.

- Damask, L et.al. (2006). Olympic Medal as Fruits of Comparison”. Journal of Experimental Psychology, Applied Vol.12, NO.3.166-178.
- Dimitria, p (2009). Statistical profile of medals at the Beijing 2008 Olympic Games: differences among geographic regions and gender trends. 17th international seminar on Olympic studies for postgraduate students.pp,416.
- Forrest, D; Sanz, I.Tena,J.(2010). Forecasting national team medal totals at the Summer Olympic Games. International Journal of Forecasting ,Vol 26,No.1 pp: 576–588.
- Imperiale, S. (2011). Socioeconomic Predictors of the 2010 FIFA World Cup. Journal of Quantitative Analysis in Sports, Vol 7, Issues 1.
- Jie, W., Liang, L., & Feng, Y. (2009). Achievement and benchmarking of countries at the summer Olympic using cross efficiency evaluation method. European Journal of Operational Research. 197; PP: 722-730.
- Kevin, Y., & Kevin, B. (2004). “Global Olympics”. Elsevier.
- Li, Y (2007). The Study of China Medals in the Olympic Games, University of Science and Technology of China.
- Sinn, A, E (1999). Power, Politics and the Olympic Games. Library of Congress cataloging-in-publication.